

ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ

(ਇੰਦਰਜੀਤ ਡਰੋਲੀ ਦੇ ਨਾਟਕ ਬਾਂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜੀਏ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ)

(ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੇ ਇਕ ਦਰਵੇਸ਼ ਜਿਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਦਾਹੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਹਨ, ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਦਰਵੇਸ਼ : ਮੈਂ ਇਕ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਾਂ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾਏ ਵਕਤ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਘਟਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ ਪੱਤ ਲਾਹੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ 'ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ' ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਕੰਧ ਵਿਚ ਚਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਕੰਧ ਵਿਚ ਚਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਹੀ ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈ ਚਲਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਾਹੀ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਹੈ।

(ਦਰਵੇਸ਼ ਮੰਚ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਦਰਬਾਰੀ ਸ਼ੇਖ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ੇਖ ਕੀ ਖ਼ਬਰ ਏ ?

ਸ਼ੇਖ : ਬਹੁਤ ਔਛੀ ਖ਼ਬਰ ਏ ਹਜ਼ੂਰ, ਦੱਖਣ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਏ। ਬੰਗਾਲ ਸਾਰੇ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਏ ਤੇ ਵਾਦੀਏ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਗੋਇਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਾਰੇ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲ

ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ : ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਤੇ ਗ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਕੀ ਖ਼ਬਰ ਏ ? ਕੀ ਉਹ ਬੀਨ ਮੰਨਿਆ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ ?

ਸ਼ੇਖ : ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਨਹੀਂ ? ਉਹ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਏ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਸ਼ੇਖ : ਹਜ਼ੂਰ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਏ, ਸਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਏ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਨਵੀਂ ਖ਼ਬਰ ?

ਸ਼ੇਖ : ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕੈਦ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਤਲਾਹ ਇਹ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦਾਅਵਤਾਂ ਪਿਆ ਖਾਂਦਾ ਏ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਲਗਦਾ ਏ ਦਰੋਗਾਏ ਕੈਦਖਾਨਾ ਵੀ ਵੱਢੀਖੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਪਰ ਸ਼ੇਖ ਤੂੰ ਜਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੇਖਾਂਗਾ। ਜੇ ਵੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਅਜ ਮੇਰੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਆਰੂਜ਼ ਏ। ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਥਰਥਰ ਕੰਬਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਇਹ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਇਕ ਐਸਾ ਫਕੀਰ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ੇਖ : ਹਜ਼ੂਰ ਮੈਂ ਦਾਰੋਗਾਏ ਕੈਦਖਾਨਾ ਨੂੰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਲਈ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਬੁਲਾਵਾ ਭੇਜਿਆ ਏ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਤੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੋਲ ਜਾ।

(ਸ਼ੇਖ ਲੰਮੀ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਦਰਵੇਸ਼ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਖਲੋਂਦਾ ਹੈ)

ਦਰਵੇਸ਼ : ਅਜ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ ਬੜਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਕੌਣ ਏਂ ? ਕਿਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਏਂ ?

ਦਰਵੇਸ਼ : ਮੈਂ ਤਜਰਬਾਏ ਵਕਤ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀ

ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਹਿਲ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਅਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਇਥੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਮੇਰੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ?

ਦਰਵੇਸ਼ : ਹਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ, ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਸਲ ਕੀ ਏ ਤੇ ਭਰਮ ਕੀ ਏ ?

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਹੋਣੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਆਰੂਜ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ ਤਜਰਬਾਏ ਵਕਤ ਤੂੰ ਠੀਕ ਵਕਤ ਸਿਰ ਆਇਆ ਏਂ। ਅਜ ਮੇਰੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਆਰੂਜ ਏ। ਅਜ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਮੇਰੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਮਾਲ, ਜਨੂਬ, ਮਸ਼ਰਕ, ਮਗਰਬ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀ ਫਤਿਹ ਦੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜ ਰਹੇ ਨੇ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਸਰਕੋਬੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਏਂ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕੇਂ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਕਿਹੜੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ? ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਕਾਮੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਕਦਮ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਏ ਨੇ, ਕਾਮਯਾਬੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਕਦਮ ਚੁੰਮੇ ਨੇ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਰਹੀ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਸਮਝਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਉਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਨਾਕਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਦਰਵੇਸ਼ : ਹੁਣੇ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ, ਤੂੰ ਪਹਿਲੇ ਆਪਣੇ ਦਾਰੋਗਾਏ ਕੈਦਖਾਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲ।

(ਦਾਰੋਗਾਏ ਕੈਦਖਾਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ)

ਦਾਰੋਗਾ : ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਬੁਲੰਦ ਰਹੇ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਉਸ ਕੈਦੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਤੇਰਾ ਹੀ ਪਹਿਰਾ ਏ ?

ਦਾਰੋਗਾ : ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਖਾਕ ਪਹਿਰਾ ਏ ਕੋਈ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ

ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਹਤਾਤ ਨਹੀਂ।

ਦਾਰੋਗਾ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਹਜ਼ੂਰ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਤੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਹੁੰਚੀ ਏ।

ਦਾਰੋਗਾ : ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਖੂਠੀ ਹੋਵੇਗੀ ਹਜ਼ੂਰ। ਹਜ਼ੂਰ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਲਗਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਆਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੜ ਕੇ ਕੋਲਾ ਹੋ ਗਏ ਨੇ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਆਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਸਮਝ ਕੇ, ਪਰ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏਂ। ਕੀ ਲਿਆ ਈ ਉਸ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ?

ਦਾਰੋਗਾ : ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਖੂਠ ਬਕਦਾ ਏਂ ? ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਰਗ ਰਗ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਪੈਸੇ ਲਏ ਬਿਨਾ ਸਕੇ ਬਾਪ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਦਰਵੇਸ਼ : (ਪਾਸੇ) ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ ਆਪਣੇ ਆਲਾ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਵਾਕਿਫ਼ ਏ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਚੁਪ ਰਹਿ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਹਾਂ ਤਜ਼ਰਬਾਏ ਵਕਤ ਤੂੰ ਚੁਪ ਰਹਿ। ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨਾਲ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਨਾ ਦੇ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਜਲਦੀ ਬੋਲ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਅਗੇ ਪਵਾ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਨਮਕ ਹਰਾਮ।

ਦਾਰੋਗਾ : ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਆਲਮ, ਮੇਰੇ ਤੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਗੁਰੂ ਭਲਾ ਮੇਰਾ ਕੀ ਲਗਦਾ ਏ ? ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕੀਤੀ ਏ ਤਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਅਵਤਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਜੇ ਤੂੰ ਠੀਕ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ?

ਦਾਰੋਗਾ : ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ ਇਹ ਖੂਠ ਏ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਹੋਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹਰ ਵਕਤ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖ ਕੇ ਆਇਆਂ ਹਾਂ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਏਂ ?

- ਦਾਰੋਗਾ : ਔਲ੍ਹਾ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸਮਝ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹਜ਼ੂਰ ਉਹ ਬਾਹਰ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਮੰਤਰ ਜਿਹਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਪਾਖੰਡ ਕਰਦਾ ਏ। ਖ਼ੈਰ ਤੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਕਰੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ। ਫਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੌਤਾਹੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।
- ਦਾਰੋਗਾ : ਬੰਦਾ ਦਿਲੋਜਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਹਜ਼ੂਰ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏਂ। (ਦਾਰੋਗਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਮਾਜਰਾ ਏ। ਇਕ ਬਸ਼ਰ ਇਕੋ ਹੀ ਵਕਤ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾਅਵਤਾਂ ਵੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਕੋਈ ਅਜੀਬ ਮਾਜਰਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ। ਤੂੰ ਸਚ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਏ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਇਸ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਉਹ ਕੈਦਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਵੀ ਕੈਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਤੇਰੀ ਤੇ ਤੇਰੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਏ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਜਿਸਮ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਰੂਹ ਦੇ ਫਰਕ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਬਕਵਾਸ ਬੰਦ ਕਰ। ਤੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਏ?
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਤੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਾਂ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਸਲ ਕੀ ਏ ਤੇ ਭਰਮ ਕੀ ਏ। ਇਕ ਭਰਮ ਤੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ, ਉਹ ਤੇਰੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਏ।
- ਸ਼ੇਖ : ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਬੁਲੰਦ ਰਹੇ।
- ਦਰਵੇਸ਼ : (ਪਾਸੇ) ਇਥੇ ਇਕਬਾਲ ਥਲੇ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੇ ਤੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ।
- ਸ਼ੇਖ : ਆਲੀਜਹਾਂ, ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਤੇਡਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰਜ ਕਰਾਂ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : (ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ) ਹਾਂ ਸ਼ੇਖ, ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਲਿਆਇਆ ਹੋਏਂਗਾ। ਆਖਿਰ ਕੋਈ ਸ਼ਖ਼ਸ ਇਤਨਾ ਸਿਰਫਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਖਾਹਮਖਾਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾਏ। ਹਾਂ ਤੇ ਮੰਨ ਰਿਆ ਏ ਨਾ ਈਨ।
- ਸ਼ੇਖ : ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ।

- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੇ।
- ਸ਼ੇਖ : ਦਸਿਆ ਸੀ ਹਜ਼ੂਰ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਦਿਆਲੇ ਨੂੰ ਦੇਗ ਵਿਚ ਉਬਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਏ।
- ਸ਼ੇਖ : ਦਸਿਆ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ, ਪਰ ਉਹ ਮਤੀਏ ਤੇ ਦਿਆਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਸਕੁਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਵੀ ਪੜਿਆ ਜਿਹੜਾ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਏ।
- ਪਿਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ : ਚਿੰਤਾ ਤਾਕੀ ਕੀਜੀਏ ਜੋ ਅਨਹੋਣੀ ਹੋਇ ॥
ਇਹ ਮਾਰਗ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਨਾਨਕ ਥਿਰੁ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਨਹੋਣੀ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਪਤਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੋਲੇ।
- ਸ਼ੇਖ : ਹਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਕਿਹੜਾ ਸਵਾਲ ?
- ਸ਼ੇਖ : ਉਸ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ?
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਫੇਰ ਤੂੰ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।
- ਸ਼ੇਖ : ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਔਲਾ ਤਾਲਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਰਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬਸ਼ਰ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁਤਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਦੋਜ਼ਖ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। (ਦਰਵੇਸ਼ ਹੱਸਦਾ ਹੈ)
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਬੇਹੂਦਾ ਹਾਸਾ ਬੰਦ ਕਰ।
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਏਂਗਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੋਜ਼ਖ ਵਿਚ ਉਹ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਏ ?
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਕਿਹੜੀ ਦੋਜ਼ਖ ?
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੀ ਰਿਆਇਆ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਛੱਤ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ

ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ? ਕੱਪੜਾ ਜਾਏਗਾ ? ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ?
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਨਤ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗੀ ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਲਾਰੇ । ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਇਸ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਏ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਬਕਵਾਸ ਬੰਦ ਕਰ । ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਸੱਚ ਸੁਣ ਸਕਣ ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ੇਖ, ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਖਤਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਏ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਮਜ਼ਹਬ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸਲਾਮ । ਤੂੰ ਇਸੇ ਵਕਤ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਕੋਲ ਜਾ । ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ । ਜੇ ਮੰਨ ਜਾਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਫਤਵਾ ਲਗਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਵਾਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਪੜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ।

(ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ)

ਆਵਾਜ਼ : ਤੂੰ ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲੀਂ ਪਾਇਆ ਏ
ਉਹ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ
ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਏ
ਆਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹਨਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਇਹ ਕੌਣ ਕਮਬਖ਼ਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਏ ? ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰੀ । ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਕੜ ਕੇ ਲਿਆਓ । (ਸ਼ੇਖ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਜਣਾ ਖਣਾ ਗਲਤ ਗਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਸਿਪਾਹੀ ਇਕ ਸਾਂਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਮਲੇ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਹੈ । ਦੂਜੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਹੈ ।

ਕਮਲਾ : ਓਏ ਨੇਕਬਖ਼ਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੜ ਲਿਆਇਆ ਏਂ ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਤੂੰ ਇਸਲਾਮ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਏਂ ।

ਕਮਲਾ : ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਾਵਾਂ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਤੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ? ਉਹ ਬੜਾ ਸਖ਼ਤ ਏ ।

- ਕਮਲਾ : ਉਹਦੀ ਸਖਤੀ ਮੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਲਵੇਗੀ। ਹਾਂਡੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਡੇ ਸਾੜੇਗੀ। ਡਿੱਗੀ ਖੋਤੇ ਤੋਂ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਘੁਮਿਆਰ 'ਤੇ। ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਏ। ਚਲ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ। (ਫੇਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਬੰਦ ਕਰ ਇਹ ਰਾਗ।
- ਕਮਲਾ : ਕਿਉਂ ਇਥੇ ਗਾਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏਂ ?
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਹਾਂ ਇਹ ਇਸਲਾਮੀ ਸਲਤਨਤ ਏ। ਇਥੇ ਗਾਣਾ ਬੰਦ ਏ।
- ਕਮਲਾ : ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਾ ਏ ਇਹ ਸਲਤਨਤ। ਇਥੇ ਗਾਣਾ ਬੰਦ, ਇਥੇ ਮੌਸੀਕੀ ਬੰਦ, ਇਥੇ ਹੱਸਣਾ ਬੰਦ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਜੀਣਾ ਬੰਦ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਜੰਮਣਾ ਵੀ ਬੰਦ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਲੈ ਜਾਓ ਇਸ ਕਮਬਖ਼ਤ ਨੂੰ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਵੋ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ। (ਸਿਪਾਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਚ ਕੇ ਲੈ ਜਾਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ)
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਕਿਆ ਪਿੰਦੀ ਤੇ ਕਿਆ ਪਿੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ੋਰਬਾ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਨਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਨੇ ਕਿ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਦੋਸ਼ਟ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਨੇ।
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਭਰਮ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਵਾਮ 'ਤੇ ਠੋਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਏਂ ?
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਸਿਰ ਫਿਰਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅਵਾਮ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਏ। ਜਿਥੋਂ ਮੈਂ ਲੰਘਦਾ ਹਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ ਵਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੇਰੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਂਦੇ ਨੇ।
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਹਾਂ ਉਹ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਲੰਘ ਜਾਨੈ, ਉਹ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਆਦਤ ਏ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਵੇਲੇ ਖੁਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਵੇਲੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
- ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ : ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਬਕਵਾਸ ਬੰਦ ਕਰ।
- ਦਰਵੇਸ਼ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਹੀ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗੀ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ

ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਖ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣ ਲੈ,
ਦਾਰੋਗਾਏ ਜੇਲ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣ ਲੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਫਤਵਾ ਲੈ ਕੇ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅੰਰਗਜ਼ੇਬ : ਕੀ ਖਬਰ ਏ ਸ਼ੇਖ ?

(ਦੋਨੋਂ ਆਂਦੇ ਹਨ)

ਸ਼ੇਖ : ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸਿਰ ਸਾਰੇ ਅਵਾਮ
ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੰਰਗਜ਼ੇਬ : ਬਹੁਤ ਖੂਬ, ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਿੜਗਿੜਾਇਆ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਹਿਮ
ਲਈ ਦੁਆ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਸ਼ੇਖ : ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸਗੋਂ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਚਮਕ ਸੀ
ਤੇ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਰੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪਿਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ : ਚਿਤ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕਾ ਆਸਰਾ,
ਚਿਤ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗ ਜੋੜੀਏ ॥
ਮਨ ਲੋਚੇ ਬੁਰਿਆਈਆਂ,
ਗੁਰ ਸ਼ਬਦੀ ਇਹ ਮਨ ਹੋੜੀਏ ॥
ਬਾਂਹਿ ਜਿਨਾਂ ਦੀ ਪਕੜੀਏ।
ਸਿਰ ਦੀਜੀਏ ਬਾਂਹਿ ਨਾ ਛੋੜੀਏ ॥
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬੋਲਿਆ,
ਧਰ ਪਈਏ ਧਰਮ ਨਾ ਛੋੜੀਏ ॥

ਅੰਰਗਜ਼ੇਬ : ਸ਼ੇਖ ਜਾਓ ਤੇ ਕਲਮ ਕੀਤਾ ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਉਸ
ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

(ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)

ਦਰਵੇਸ਼ : ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੇ ਹਿੰਦ, ਤੇਰੀ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਭਰਮ, ਜਿਸ ਸਿਰ
ਨੂੰ ਤੂੰ ਜੀਂਦੇ ਜੀ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ
ਆਪਣੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏਂ, ਪਰ ਤੇਰੀ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼
ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਉਹ ਦੇਖ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੂਫਾਨ ਆ
ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਸ਼ੇਖ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)

ਦੋਨੋਂ : ਹਜ਼ੂਰ ਗਜ਼ਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੰਰਗਜ਼ੇਬ : ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਇਕ : ਹਜ਼ੂਰ ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਆਈ।

ਦੋ : ਇਕ ਤੂਫਾਨ ਆਇਆ।

ਇਕ : ਸਭ ਕੁਝ ਗਰਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੋ : ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।
 ਇਕ : ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ
 ਦੋ : ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਧੜ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ।
 ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ : ਸਿਪਾਹੀ ਸਲਾਰ ਕਿਥੇ ਸੀ ?
 ਦੋਨੋਂ : ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ।
 ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ : ਫੌਜਦਾਰ ਕਿਥੇ ਸੀ ?
 ਦੋਨੋਂ : ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ।
 ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ : ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਥੇ ਸਨ ?
 ਦੋਨੋਂ : ਉਥੇ ਹੀ ਸਨ।
 ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ : ਫੇਰ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ? ਯਾ ਖੁਦਾਇਆ, ਇਹ ਮੈਂ
 ਸਭ ਕੁਝ ਕੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ?
 ਦਰਵੇਸ਼ : ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਦੇਖਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਇਕ ਰੰਗਰੇਟਾ
 ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਰ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਲੱਖੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧੜ ਲੈ ਗਿਆ:
 ਚਲੋ ਚਲਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਗੜ ਗੜ ਵਰਸੇ ਮੇਘ,
 ਲੱਖੀ ਨਿਗਾਹੀਆਂ ਲੈ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਖੜਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ।
 ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ : ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਸਭ ਆਪ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ।
 (ਅੰਰੰਗਜ਼ੋਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਵੇਸ਼ ਖੜਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਿਠ ਭੂਮੀ 'ਤੇ
 ਆਵਾਜ਼ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਿ ਜਿਨਾਂ ਦੀ ਪਕੜੀਏ। ਸਿਰ
 ਦੀਜੈ ਬਾਹਿ ਨਾ ਛੋੜੀਏ)

ਸਮਾਪਤ